

บัญชี ๑ แนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์สมุนไพรขายทั่วไป

ยาจากสมุนไพร ประเภทตำรับยาแผนไทย

๑. ยาธาตุบรรจบ

๑. ชื่อยา ยาธาตุบรรจบ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา

ยาผง บรรจุผงยาธาตุบรรจบ ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม หรือ ๑ กรัม

ยาแคปซูล บรรจุผงยาธาตุบรรจบ แคปซูลละ ๒๕๐ หรือ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวยาสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๔ กรัม
๑	สมอไทย	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium	๑๖ กรัม
๒	โกฐก้านพร้าว	รากและ เหง้า	<i>Neopicrorhiza</i> <i>scrophulariiflora</i> (Pennell) Hong	Neopicrorhizae Scrophulariiflorae Radix et Rhizoma	๘ กรัม
๓	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum</i> <i>krervanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krervanh Fructus)	๔ กรัม
๔	กานพลู	ดอกตูม ก่อน บาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๔ กรัม
๕	การบูร	-	Camphor	Camphora	๔ กรัม
๖	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๔ กรัม
๗	โกฐเชียง	ราก แขนง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Angelicae Sinensis Radix Lateralis	๔ กรัม
๘	โกฐพุงปลา	ปุ่มหูด	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Galla	๔ กรัม
๙	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. <i>dahurica</i>	Angelicae Dahuricae Radix	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๔ กรัม
๑๐	ขิง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma	๔ กรัม
๑๑	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๔ กรัม
๑๒	ตีป्ली	ช่อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๔ กรัม
๑๓	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๔ กรัม
๑๔	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๔ กรัม
๑๕	เทียนแดง	เมล็ด	<i>Lepidium sativum</i> L.	Lepidii Sativi Semen	๔ กรัม
๑๖	เทียนยาวพาดณี	ผล	<i>Trachyspermum ammi</i> (L.) Sprague	Trachyspermi Ammi Fructus	๔ กรัม
๑๗	เทียนสัตตบุษย์	ผล	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Pimpinellae Anisi Fructus	๔ กรัม
๑๘	เปราะหอม	เหง้า	<i>Kaempferia galanga</i> L.	Kaempferiae Galangae Rhizoma	๔ กรัม
๑๙	พิมเสนต้น	ใบ	<i>Pogostemon cablin</i> (Blanco) Benth.	Pogostemonis Cabinis Folium	๔ กรัม
๒๐	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๔ กรัม
๒๑	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๔ กรัม
๒๒	สมุลแว้ง	เปลือก ต้น	<i>Cinnamomum</i> <i>bejolghota</i> (Buch.- Ham.) Sweet	Cinnamomi Bejolghotae Cortex	๔ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

๔. สรรพคุณ

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน และท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง

๕.๑.๑ ขนาดบรรจุของละ ๑ กรัม

ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๑ ซอง ละลายน้ำกระสายยาหรือน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

๕.๑.๒ ขนาดบรรจุของละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑ ซอง ละลายน้ำกระสายยาหรือน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

กระสายยาที่ใช้ กรณีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม ๓ กลีบ ทูบซงน้ำร้อนหรือใช้ใบกะเพรา ต้มเป็นน้ำกระสายยา กรณีบรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน และท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้ ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้ม แทรกกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสายยา

๕.๒ ชนิดแคปซูล

๕.๒.๑ ขนาดบรรจุแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

๕.๒.๒ ขนาดบรรจุแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า กลางวัน เย็น เมื่อมีอาการ

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelet)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ในกรณีท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้ไม่เกิน ๑ วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม หรือ ๑ กรัม)

๑๐.๒ บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ หรือ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๒. ยาหอมนวโกฐ

๑. ชื่อยา ยาหอมนวโกฐ ชนิดผง

๒. สูตรตำรับยา ยามง บรรจุผงยาหอมนวโกฐ ซองละ ๑ กรัม

๒.๑ ตัวยาสําคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๑๒ กรัม
๑	กระดอม	ผล*	<i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.	Gymnopetali Fructus	๔ กรัม
๒	กระลำพัก	แก่น ที่มีราลง	<i>Excoecaria agallocha</i> L. หรือ <i>Euphorbia antiquorum</i> L.	Excoecariae Agallochae Lignum หรือ Euphorbiae Antiquori Lignum	๔ กรัม
๓	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D. Poulsen (<i>Amomum krervanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krervanh Fructus)	๔ กรัม
๔	กฤษณา	แก่น ที่มีราลง	<i>Aquilaria crassna</i> Pierre ex Lecomte หรือ <i>Aquilaria malaccensis</i> Lam.	Aquilariae Resinatum Lignum	๔ กรัม
๕	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๔ กรัม
๖	โกฐกระดุก	ราก	<i>Aucklandia lappa</i> Decne	Aucklandiae Lappae Radix	๔ กรัม
๗	โกฐก้านพร้าว	รากและ เหง้า	<i>Neopicrorhiza scrophulariiflora</i> (Pennell) Hong	Neopicrorhizae Scrophulariiflorae Radix et Rhizoma	๔ กรัม
๘	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๔ กรัม
๙	โกฐจุฬาลัมพา	ส่วน เหนือดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๔ กรัม
๑๐	โกฐชุกามังสี	รากและ เหง้า	<i>Nardostachys jatamansi</i> (D.Don) DC	Nardostachyos Radix et Rhizoma	๔ กรัม
๑๑	โกฐเชียง	รากแขนง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Angelicae Sinensis Radix Lateralis	๔ กรัม
๑๒	โกฐพุงปลา	ปุ่มหูด	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Galla	๔ กรัม
๑๓	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. &	Angelicae Dahuricae Radix	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๑๒ กรัม
			Hook.f. ex Franch. & Sav. var. <i>dahurica</i>		
๑๔	โกฐหัวบัว	เหง้า	<i>Ligusticum sinense</i> Oliv. cv. <i>Chuanxiong</i>	Chuanxiong Rhizoma	๔ กรัม
๑๕	ขอนดอก	แก่น ที่มีราลง	<i>Mimusops elengi</i> L. หรือ <i>Lagerstroemia</i> <i>floribunda</i> Jack	Mimusopsis Elengi Lignum หรือ Lagerstroemiae Floribundae Lignum	๔ กรัม
๑๖	จันทน์แดง หรือ ลักจัน	แก่น (จันทน์แดง) หรือ แก่นที่มี ราลง (ลักจัน)	<i>Pterocarpus</i> <i>santalinus</i> L. f. หรือ <i>Dracaena</i> <i>cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	Santali Rubri Lignum หรือ Dracaenae Cochinchinensis Lignum	๔ กรัม
๑๗	จันทน์เทศ	แก่น	<i>Santalum album</i> L.	Santali Albi Lignum	๔ กรัม
๑๘	ชะลูด	เปลือก เถา	<i>Alyxia reinwardtii</i> Blume	Alyxiae Reinwardtii Cortex	๔ กรัม
๑๙	ชะเอมเทศ	รากและ เหง้า	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Glycyrrhizae Glabrae Radix et Rhizoma	๔ กรัม
๒๐	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๔ กรัม
๒๑	เทียนเกล็ดหอย	เมล็ด	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Plantaginis Ovatae Semen	๔ กรัม
๒๒	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๔ กรัม
๒๓	เทียน ข้าวเปลือก	ผล	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill	Foeniculi Dulcis Fructus	๔ กรัม
๒๔	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๔ กรัม
๒๕	เทียนแดง	เมล็ด	<i>Lepidium sativum</i> L.	Lepidii Sativi Semen	๔ กรัม
๒๖	เทียนตากบ	ผล	<i>Carum carvi</i> L.	Cari Carvi Fructus	๔ กรัม
๒๗	เทียน ตาดักแตน	ผล	<i>Anethum graveolens</i> L.	Anethi Graveolens Fructus	๔ กรัม
๒๘	เทียนเยาวพาลี	ผล	<i>Trachyspermum</i> <i>ammi</i> (L.) Sprague	Trachyspermi Ammi Fructus	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๑๒ กรัม
๒๙	เทียนสัตตบุษย์	ผล	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Pimpinellae Anisi Fructus	๔ กรัม
๓๐	บอระเพ็ด	เถา	<i>Tinospora crispa</i> L. Hook. f. & Thomson	Tinosporae Crispae Caulis	๔ กรัม
๓๑	บัวหลวง	เกสรเพศ ผู้	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	Nelumbinis Stamen	๔ กรัม
๓๒	บุนนาค	ดอก	<i>Mesua ferrea</i> L.	Mesuae Ferreae Flos	๔ กรัม
๓๓	เปราะหอม	เหง้า	<i>Kaempferia galanga</i> L.	Kaempferiae Galangae Rhizoma	๔ กรัม
๓๔	แฝกหอม	ราก	<i>Ophiopogon intermedius</i> D.Don	Ophiopogonis intermedis Radix	๔ กรัม
๓๕	พิกุล	ดอก	<i>Mimusops elengi</i> L.	Mimusopsis Elengi Flos	๔ กรัม
๓๖	มะขามป้อม	เนื้อผล	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Phyllanthi Emblicae Pericarpium	๔ กรัม
๓๗	มะลิ	ดอก	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	Jasmini Sambaci Flos	๔ กรัม
๓๘	ราชดัด	ผล	<i>Brucea javanica</i> (L.) Merr.	Bruceae Fructus	๔ กรัม
๓๙	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๔ กรัม
๔๐	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๔ กรัม
๔๑	สน	แก่น	<i>Pinus merkusii</i> Jungh. & de Vriese หรือ <i>Pinus kesiya</i> Royle ex Gordon	Pini Merkusii Lignum หรือ Pinus Kesiyae Lignum	๔ กรัม
๔๒	สมอพิเภก	เนื้อผล	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.	Terminaliae Belliricae Pericarpium	๔ กรัม
๔๓	สมุลแว้ง	เปลือก ต้น	<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch.- Ham.) Sweet	Cinnamomi Bejolghotae Cortex	๔ กรัม
๔๔	สักขี	แก่น	<i>Maclura cochinchinensis</i> (Lour.) Corner	Maclurae Cochinchinensidis Lignum	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๑๒ กรัม
๔๕	สารพัดพิษ	ผล	<i>Sophora tomentosa</i> L.	Sophorae Tomentosae Fructus	๔ กรัม
๔๖	สารภี	ดอก	<i>Mammea siamensis</i> T. Anderson	Mammeae Siamensis Flos	๔ กรัม
๔๗	หญ้าตีนนก	ทั้งต้น	<i>Digitaria ciliaris</i> (Retz.) Koeler	Digitariae Ciliaridis Herba	๔ กรัม
๔๘	แห้วหมู	เหง้า	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Cyperi Rhizoma	๔ กรัม
๔๙	อบเชยญวน	เปลือก ต้น	<i>Cinnamomum loureiroi</i> Nees	Cinnamomi Loureirii Cortex	๔ กรัม
๕๐	ขิง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma	๓ กรัม
๕๑	เจตมูลเพลิง แดง	ราก	<i>Plumbago indica</i> L.	Plumbagonis Indicae Radix	๓ กรัม
๕๒	ข้าพลุ	ราก	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	Piperis Sarmentosi Radix	๓ กรัม
๕๓	ตีป्ली	ช่อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๓ กรัม
๕๔	สะค้าน	เถา	<i>Piper wallichii</i> (Miq.) Hand.-Mazz.	Piperis Wallichii Caulis	๓ กรัม
๕๕	พิมเสน	-	Borneol	Borneolum	๑ กรัม

* ผลกระดอมไม่ใช้ผลสุก เนื่องจากผลสุกจะมีพิษ

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช ร.ศ. ๑๒๗

๔. สรรพคุณ

แก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ แก้ลมปลายไข้ (หลังจากฟื้นไข้แล้วยังมีอาการ เช่น คลื่นเหียน วิงเวียน เบื่ออาหาร ท้องอืด และอ่อนเพลีย)

๕. ขนาดและวิธีใช้

กินครั้งละ ๑-๒ ซอง ละลายน้ำกระสายยาหรือน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) เมื่อมีอาการ ทุก ๓-๔ ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ ๓ ครั้ง

กระสายยาที่ใช้

- แก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ ใช้น้ำลูกผักชี (๑๕ กรัม) หรือเทียนดำ (๑๕ กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา

- แก้วลมปลายไข่ ใช้ก้านสะเดา (๓๓ ก้าน หรือ ๑๕ กรัม) ลูกกระดอม (๗ ลูก หรือ ๑๕ กรัม) และเถา
บอระเพ็ด (๗ องคุลี หรือ ๑๕ กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้มีไข้

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของ
เกล็ดเลือด (antiplatelet)

- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่ ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๑ กรัม)

๓. ยาวิสัยพยาใหญ่

๑. ชื่อยา ยาวิสัยพยาใหญ่ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา

ยามผง บรรจุผงยาวิสัยพยาใหญ่ ซองละ ๑ กรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาวิสัยพยาใหญ่ แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๘ กรัม
๑	ตีป्ली	ข้อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๕๔ กรัม
๒	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๘ กรัม
๓	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๘ กรัม
๔	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๘ กรัม
๕	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum</i> <i>krevanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krevanh Fructus)	๒ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๘ กรัม
๖	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๒ กรัม
๗	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๒ กรัม
๘	โกฐ จุฬาลัมพา	ส่วนเหนือ ดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๒ กรัม
๙	โกฐเชียง	รากแขนง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Angelicae Sinensis Radix Lateralis	๒ กรัม
๑๐	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. <i>dahurica</i>	Angelicae Dahuricae Radix	๒ กรัม
๑๑	โกฐหัวบัว	เหง้า	<i>Ligusticum sinense</i> Oliv. cv. <i>Chuanxiong</i>	Chuanxiong Rhizoma	๒ กรัม
๑๒	ขิงแห้ง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma Preparata	๒ กรัม
๑๓	บอระเพ็ด	เถา	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook. f. & Thomson	Tinosporae Crispae Caulis	๒ กรัม
๑๔	พญารากขาว	ราก	<i>Albizia lucidior</i> (Steud.) I.C. Nielsen	Albiziae Lucidioris Radix	๒ กรัม
๑๕	ว่านน้ำ	เหง้า	<i>Acorus calamus</i> L.	Acori Calami Rhizoma	๒ กรัม
๑๖	สมอเทศ	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium Importa	๒ กรัม
๑๗	สมอไทย	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium	๒ กรัม
๑๘	สมุลแว้ง	เปลือกต้น	<i>Cinnamomum</i> <i>bejolghota</i> (Buch.- Ham.) Sweet	Cinnamomi Bejolghotae Cortex	๒ กรัม
๑๙	อบเชย	เปลือกต้น	<i>Cinnamomum iners</i> Reinw. ex Blume หรือ <i>Cinnamomum</i> <i>verum</i> J. Presl	Cinnamomi Cortex	๒ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศมูประสาทเวช ร.ศ.๑๒๗

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง กินครั้งละ ๑ ซอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) หรือผสมน้ำผึ้ง ทุก ๔ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

๕.๒ ชนิดแคปซูล กินครั้งละ ๔ แคปซูล ทุก ๔ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้หญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelet)

- ควรระวังการใช้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีข้อผลดีปัส (ดอกดีปัส) ในปริมาณสูง

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุซองลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๑ กรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๔. ยามันทธาตุ

๑. ชื่อยา ยามันทธาตุ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ

ยาผง บรรจุผงยามันทธาตุ ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยามันทธาตุ แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวยาลำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๙๓ กรัม
๑.	ขิงแห้ง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma Preparata	๙ กรัม
๒.	เบญจกานี	ปุ่มหูค	<i>Quercus infectoria</i> G. Olivier	Querci Infectoriae Galla	๙ กรัม
๓.	กระเทียม	หัว	<i>Allium sativum</i> L.	Allii Sativi Bulbus	๓ กรัม
๔.	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๓ กรัม
๕.	การบูร	-	Camphor	Camphora	๓ กรัม
๖.	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๓ กรัม
๗.	โกฐจุฬาลัมพา	ส่วนเหนือ ดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๓ กรัม
๘.	โกฐเชียง	รากแขนง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Angelicae Sinensis Radix Lateralis	๓ กรัม
๙.	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. dahurica	Angelicae Dahuricae Radix	๓ กรัม
๑๐.	โกฐหัวบัว	เหง้า	<i>Ligusticum sinense</i> Oliv. cv. Chuanxiong	Chuanxiong Rhizoma	๓ กรัม
๑๑.	จันทน์แดง หรือ ลักจั่น	แก่น (จันทน์ แดง) หรือ แก่นที่มีรา ลง (ลักจั่น)	<i>Pterocarpus santalinus</i> L. f. หรือ <i>Dracaena</i> <i>cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	Santali Rubri Lignum หรือ Dracaenae Cochinchinensis Lignum	๓ กรัม
๑๒.	จันทน์เทศ	แก่น	<i>Santalum album</i> L.	Santali Albi Lignum	๓ กรัม
๑๓.	เจตมูลเพลิง แดง	ราก	<i>Plumbago indica</i> L.	Plumbagonis Indicae Radix	๓ กรัม
๑๔.	ข้าพลุ	ราก	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	Piperis Sarmentosae Radix	๓ กรัม
๑๕.	ตีป्ली	ข้อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๓ กรัม
๑๖.	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๓ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๙๓ กรัม
๑๗.	เทียน ข้าวเปลือก	ผล	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Foeniculi Dulcis Fructus	๓ กรัม
๑๘.	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๓ กรัม
๑๙.	เทียนแดง	เมล็ด	<i>Lepidium sativum</i> L.	Lepidii Sativi Semen	๓ กรัม
๒๐.	เทียน ตาดักแทน	ผล	<i>Anethum graveolens</i> L.	Anethi Graveolens Fructus	๓ กรัม
๒๑.	พริกไทยล่อน	เมล็ดจาก ผลสุก	<i>Piper nigrum</i> L.	Piperis Nigri Semen	๓ กรัม
๒๒.	โมกมัน	เปลือกต้น	<i>Wrightia pubescens</i> R. Br.	Wrightiae Pubescencis Cortex	๓ กรัม
๒๓.	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๓ กรัม
๒๔.	ลูกผักชีล้อม	ผล	<i>Cnidium monnieri</i> L.	Cnidi monnieri Fructus	๓ กรัม
๒๕.	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๓ กรัม
๒๖.	สมุลแว้ง	เปลือกต้น	<i>Cinnamomum</i> <i>bejolghota</i> (Buch.- Ham.) Sweet	Cinnamomi Bejolghotae Cortex	๓ กรัม
๒๗.	สะค้าน	เถา	<i>Piper wallichii</i> (Miq.) Hand.-Mazz.	Piperis Wallichii Caulis	๒ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

สูตรตำรับที่ใกล้เคียงตำรับนี้ พบในตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช
ร.ศ. ๑๒๗

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.
๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อาตุไม่ปกติ

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง

๕.๑.๑ ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๒ ซอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

๕.๑.๒ เด็ก ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑ ซอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

๕.๒ ชนิดแคปซูล

๕.๒.๑ ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๔ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

๕.๒.๒ เด็ก ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า กลางวัน เย็น

๖. ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า ๑ ปี เนื่องจากเป็นยาระสร้อน ทำให้ลิ้น ปากแสบร้อนได้
- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

๗. ค่าเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่องจำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูลหรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๕. ยาประสะเจตพังคิ

๑. ชื่อยา ยาประสะเจตพังคิ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ

ยามง บรรจุผงยาประสะเจตพังคิ ซองละ ๑ กรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาประสะเจตพังคิ แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตำรายาสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละตินของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๖๖ กรัม
๑.	เจตพังคิ	ราก	<i>Croton crassifolius</i> Geiseler	<i>Crotonis Crassifolii</i> Radix	๓๓ กรัม
๒.	ข่า	เหง้า	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	<i>Alpiniae Galangae</i> Rhizoma	๑๖ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๖๖ กรัม
๓.	บอระเพ็ด	เถา	<i>Tinospora crispa</i> L. Hook. f. & Thomson	Tinosporae Crispae Caulis	๒ กรัม
๔.	พริกไทยล่อน	เมล็ดจาก ผลสุก	<i>Piper nigrum</i> L.	Piperis Nigri Semen	๒ กรัม
๕.	ระย่อม	ราก	<i>Rauvolfia serpentina</i> (L.) Benth. ex Kurz	Rauvolfiae Serpentinae Radix	๒ กรัม
๖.	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum</i> <i>krervanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krervanh Fructus)	๑ กรัม
๗.	กรูงเขมา	ราก	<i>Cissampelos pareira</i> L. var. <i>hirsuta</i> (Buch. ex DC.) Forman	Cissampelotis Pareirae Radix	๑ กรัม
๘.	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๑ กรัม
๙.	การบูร	-	Camphor	Camphora	๑ กรัม
๑๐.	เกลือสินเธาว์	-	Sodium chloride	Natrii Chloridum “Sintao”	๑ กรัม
๑๑.	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๑ กรัม
๑๒.	ใบกระวาน	ใบ	<i>Laurus nobilis</i> L.	Lauri Nobilidis Folium	๑ กรัม
๑๓.	พญารากขาว	ราก	<i>Albizia lucidior</i> (Steud.) I.C. Nielsen	Albiziae Lucidioris Radix	๑ กรัม
๑๔.	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๑ กรัม
๑๕.	สมอทะเล	ผล	<i>Shirakiopsis indica</i> (Willd.) Esser	Shirakiopi Indicae Fructus	๑ กรัม
๑๖.	หว่า	เปลือกต้น	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	Syzygii Cumini Cortex	๑ กรัม

* เกลือสินเธาว์ที่ใช้เป็นเกลือภูเขาหรือเอือด เช่น เกลือสินเธาว์จากอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน, อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย และอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

สูตรตำรับที่ใกล้เคียงตำรับนี้ พบในตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช
ร.ศ.๑๒๗

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.
๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้กษัยจุกเสียด ขับผายลม

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง กินครั้งละ ๑ ชอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า
เย็น

๕.๒ ชนิดแคปซูล กินครั้งละ ๒-๔ แคปซูล วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า เย็น

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไต เนื่องจาก
อาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุซองลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผง
ยาชองละ ๑ กรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบ
ลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๖. ยามหาจักรใหญ่

๑. ชื่อยา ยามหาจักรใหญ่ ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ

ยามง บรรจุผงยามหาจักรใหญ่ ชองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยามหาจักรใหญ่ แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๑๔ กรัม
๑	กระพังโหม	ใบ	<i>Oxystelma esculentum</i> L. f. Sm.	<i>Oxystelmae esculenti</i> Folium	๖๐ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๑๔ กรัม
๒	ยาดำ	ยางจากใบ	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f. หรือ <i>Aloe ferox</i> Mill.	Aloin Preparata	๘ กรัม*
๓	กระเทียม	หัว	<i>Allium sativum</i> L.	Allii Sativi Bulbus	๒ กรัม
๔	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum</i> <i>krervanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krevanh Fructus)	๒ กรัม
๕	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๒ กรัม
๖	โกฐกระดูก	ราก	<i>Aucklandia lappa</i> Decne	Aucklandiae Lappae Radix	๒ กรัม
๗	โกฐก้านพร้าว	รากและ เหง้า	<i>Neopicrorhiza</i> <i>scrophulariiflora</i> (Pennell) Hong	Neopicrorhizae Scrophulariiflorae Radix et Rhizoma	๒ กรัม
๘	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๒ กรัม
๙	โกฐพุงปลา	ปุ่มหูด	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Galla	๒ กรัม
๑๐	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. dahurica	Angelicae Dahuricae Radix	๒ กรัม
๑๑	ขมิ้นอ้อย	เหง้า	<i>Curcuma</i> sp. "Khamin Oi"	Khamin Oi Rhizoma	๒ กรัม
๑๒	ชะเอมเทศ	รากและ เหง้า	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Glycyrrhizae Grabrae Radix et Rhizoma	๒ กรัม
๑๓	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๒ กรัม
๑๔	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๒ กรัม
๑๕	เทียน ข้าวเปลือก	ผล	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Foeniculi Dulcis Fructus	๒ กรัม
๑๖	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๒ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๑๔ กรัม
๑๗	เทียนแดง	เมล็ด	<i>Lepidium sativum</i> L.	Lepidii Sativi Semen	๒ กรัม
๑๘	เทียนยาวพาลี	ผล	<i>Trachyspermum ammi</i> (L.) Sprague	Trachyspermi Ammi Fructus	๒ กรัม
๑๙	มะขามป้อม	เนื้อผล	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Phyllanthi Emblicae Pericarpium	๒ กรัม
๒๐	ลูกจันทร์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๒ กรัม
๒๑	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๒ กรัม
๒๒	สมอไทย	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium	๒ กรัม
๒๓	สมอพิเภก	เนื้อผล	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.	Terminaliae Belliricae Pericarpium	๒ กรัม
๒๔	สารส้ม	-	Anhydrous aluminium ammonium sulfate	Alumen Anhydricus	๒ กรัม*
๒๕	โหระพา	ใบ	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Ocimi Basilici Folium	๒ กรัม

* น้ำหนักของตัวยาที่ผ่านการเตรียมวัตถุดิบก่อนใช้ปรุงยาตามข้อ ๔ แล้ว

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

สูตรตำรับที่ใกล้เคียงตำรับนี้ พบในตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช
ร.ศ.๑๒๗

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.
๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้ลมทราง แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง

๕.๑.๑ กรณีแก้ลมทราง

เด็กอายุ ๑-๖ ปี กินครั้งละ ๑-๒ ชอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ
๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า เย็น

๕.๑.๒ กรณีแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

เด็กอายุ ๑-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑-๓ ซอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า เย็น

๕.๒ ชนิดแคปซูล

เด็กอายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๒-๖ แคปซูล วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เช้า เย็น

๖. ข้อห้ามใช้

ไม่มี

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelet)

- หากรับประทานแล้วมีอาการท้องเสีย ควรหยุดรับประทานยา

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๗. ยาธรรมชาติสันตะฆาต

๑. ชื่อยา ยาธรรมชาติสันตะฆาต ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับยา

ยาผง บรรจุผงยาธรรมชาติสันตะฆาต ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาธรรมชาติสันตะฆาต แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวยาสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละตินของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๖๐ กรัม
๑	พริกไทยล่อน	เมล็ดจากผลสุก	<i>Piper nigrum</i> L.	Piperis Nigri Semen	๙๖ กรัม
๒	ยาดำ	ยางจากใบ	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f. หรือ <i>Aloe ferox</i> Mill.	Aloin Preparata	๒๐ กรัม*
๓	การบูร	-	Camphor	Camphora	๖ กรัม
๔	มหาหิงคุ์	ยางจากราก	<i>Ferula assa-foetida</i> L. หรือ <i>Ferula foetida</i> L.	Assafoetidae Gumi	๖ กรัม*

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๖๐ กรัม
๕	สมอไทย	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium	๖ กรัม
๖	รงทอง	ยางจาก ต้น	<i>Garcinia hanburyi</i> Hook.f.	Gambogia Resina	๔ กรัม*
๗	ผักแพวแดง	ทั้งต้น	<i>Arnebia euchroma</i> (Royle) I.M. Johst.	Arnebiae Euchromae Herba	๒ กรัม
๘	มะขามป้อม	เนื้อผล	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Phyllanthi Emblicae Pericarpium	๒ กรัม
๙	กระดาดขาว	หัว	<i>Alocasia macrorrhizos</i> (L.) G.Don, "KRADAT KHAO"	Alocasiae Alba Cormus	๑ กรัม
๑๐	กระดาดแดง	หัว	<i>Alocasia macrorrhizos</i> (L.) G.Don, "KRADAT DAENG"	Alocasiae Rubra Cormus	๑ กรัม
๑๑	กลอย	หัว	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	Dioscoreae Hispidae Cormus	๑ กรัม
๑๒	กานพลู	ดอกตูม ก่อนบาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๑ กรัม
๑๓	โกฐกระดูก	ราก	<i>Aucklandia lappa</i> Decne	Aucklandiae Lappae Radix	๑ กรัม
๑๔	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๑ กรัม
๑๕	โกฐน้ำเต้า	รากและ เหง้า	<i>Rheum palmatum</i> L., <i>Rheum officinale</i> Baill., <i>Rheum. tanguticum</i> Maxim. ex Balf.	Rhei Radix et Rhizoma	๑ กรัม
๑๖	ขิงแห้ง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma Preparata	๑ กรัม
๑๗	เจตมูลเพลิงแดง	ราก	<i>Plumbago indica</i> L.	Plumbagonis Indicae Radix	๑ กรัม
๑๘	ชะเอมเทศ	รากและ เหง้า	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Glycyrrhizae Grabrae Radix et Rhizoma	๑ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๖๐ กรัม
๑๙	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Macis	๑ กรัม
๒๐	ดองดึง	ราก	<i>Gloriosa superba</i> L.	Gloriosae Superbae Radix	๑ กรัม
๒๑	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๑ กรัม
๒๒	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๑ กรัม
๒๓	บุก	หัว	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	Amorphalli Paeoniifolii Cormus	๑ กรัม
๒๔	เร่ว	ผล	<i>Amomum uliginosum</i> K.D. Konig	Amomi Uliginosi Fructus	๑ กรัม
๒๕	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. & A.D.Poulsen (<i>Amomum krevanh</i> Pierre ex Gagnep)	Wurfbainiae verae Fructus (Amomi krevanh Fructus)	๑ กรัม
๒๖	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๑ กรัม

* น้ำหนักของตัวยาที่ผ่านการเตรียมวัตถุดิบก่อนใช้ปรุงยาตามข้อ ๔ แล้ว

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.

๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้กษัยเส้น เถาดาน ท้องผูก

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง กินครั้งละ ๑-๒ ชอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

๕.๒ ชนิดแคปซูล กินครั้งละ ๒-๔ แคปซูล วันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก

๗. คำเตือน

ควรระวังการใช้ในผู้สูงอายุ

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ควรระวังการใช้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๘. ยามหานิลแห่งทอง

๑. ชื่อยา ยามหานิลแห่งทอง ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ

ยามผง บรรจุผงยามหานิลแห่งทอง ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยามหานิลแห่งทอง แคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวยาสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละตินของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๓ กรัม
๑	จันทน์แดง หรือ ลักจัน	แก่น (จันทน์แดง) หรือ แก่นที่มีราลง (ลักจัน)	<i>Pterocarpus santalinus</i> L. f. หรือ <i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	Santali Rubri Lignum หรือ Dracaenae Cochinchinensis Lignum	๑๐ กรัม
๒	จันทน์เทศ	แก่น	<i>Santalum album</i> L.	Santali Albi Lignum	๑๐ กรัม
๓	พิมเสนต้น	ใบ	<i>Pogostemon cablin</i> (Blanco) Benth.	Pogostemonis Folium	๑๐ กรัม
๔	มะกอก	เมล็ด	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	Spondiatis Pinnatae Semen	๑๐ กรัม*
๕	มะคำดีควาย	ผล	<i>Sapindus trifoliatus</i> L.	Sapindi Trifoliati Fructus	๑๐ กรัม*

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๐๓ กรัม
๖	ย่านาง	ใบ	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels.	Tiliacorae Triandrae Folium	๑๐ กรัม
๗	สะบ้ามอญ	เนื้อใน เมล็ด	<i>Entada phaseoloides</i> (L.) Merr.	Entadae Phaseoloidis Semen	๑๐ กรัม*
๘	สัก	แก่น	<i>Tectona grandis</i> L.f.	Tectonae Grandidis Lignum	๑๐ กรัม*
๙	หมึกหอม	-	Chinese Medicinal Ink	Atramento Seres Medica	๑๐ กรัม
๑๐	หวายตะค้า	เถา	<i>Calamus caesius</i> Blume	Calami Caesii Caulis	๑๐ กรัม*
๑๑	เบี้ยจั่น	-	<i>Monetaria moneta</i>	Monetariae Monetae Concha	๓ กรัม*

* น้ำหนักของตัวยาที่ผ่านการเตรียมวัตถุดิบก่อนใช้ปรุงยาตามข้อ ๔ แล้ว

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้ไข้ แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้หัด และอีสุกอีใส

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง

๕.๑.๑ ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๓-๔ ชอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า เย็น

๕.๑.๒ เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑-๒ ชอง ละลายน้ำต้มสุก (ควรใช้ขณะยังอุ่นอยู่) วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า เย็น

*กรณีแก้หัด และอีสุกอีใส ให้ละลายน้ำรากผักชีต้ม เป็นกระสาย

๕.๒ ชนิดแคปซูล

๕.๒.๑ ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๖-๘ แคปซูล วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า เย็น

๕.๒.๒ เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๒-๔ แคปซูล วันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า เย็น

๖. ข้อห้ามใช้

ไม่มี

๗. คำเตือน

ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

๘. ข้อควรระวัง

หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน ๓ วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุซองลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๒๕๐ มิลลิกรัม)

๙. ยาอำมฤควาที

๑. ชื่อยา ยาอำมฤควาที ชนิดผง

๒. สูตรตำรับ ยาผง บรรจุผงยาอำมฤควาที ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละตินของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๗๐ กรัม
๑	ชะเอมเทศ	รากและเหง้า	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Glycyrrhizae Grabrae Radix et Rhizoma	๓๕ กรัม
๒	โกฐพุงปลา	ปุ่มหูด	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Galla	๗ กรัม
๓	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๗ กรัม
๔	มะขามป้อม	เนื้อผล	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Phyllanthi Emblicae Pericarpium	๗ กรัม
๕	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๗ กรัม
๖	สมอพิเภก	เนื้อผล	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.	Terminaliae Belliricae Pericarpium	๗ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้ไอ ขับเสมหะ

๕. ขนาดและวิธีใช้

- ๕.๑ ผู้ใหญ่ กินครั้งละ ๒ ซอง ละลายน้ำกระสายยา (ควรดื่มขณะที่ยังอุ่นอยู่) เมื่อมีอาการ
 ๕.๒ เด็ก อายุ ๖-๑๒ ปี กินครั้งละ ๑ ซอง ละลายน้ำกระสายยา (ควรดื่มขณะที่ยังอุ่นอยู่) เมื่อมีอาการ

๖. ข้อห้ามใช้

ไม่มี

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

ไม่ควรใช้น้ำมะนาวแทรกเกลือกับผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการใช้เกลือ

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุซองลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๐. ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง

๑. ชื่อยา ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง แคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๑๗ กรัม
๑	ดีเกลือฝรั่ง	-	Magnesium sulfate heptahydrate	Magnesii Sulfas	๖๐ กรัม
๒	ยาดำ	ยางจาก ใบ	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm. f. หรือ <i>Aloe ferox</i> Mill.	Aloin Preparata	๑๒ กรัม *
๓	ขี้เหล็ก	ทั้ง ๕	<i>Senna siamea</i> (Lam.) H.S. Irwin & Barneby	Sennae Siamea Omnis V	๓ กรัม
๔	มะกา	ใบ	<i>Bridelia ovata</i> Decne.	Brideliae Ovatae Folium	๓ กรัม
๕	มะขาม	ใบ	<i>Tamarindus indica</i> L.	Tamarindi Indicae Folium	๓ กรัม
๖	ส้มป่อย	ใบ	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	Acaciae Concinnae Folium	๓ กรัม
๗	หญ้าไทร	ทั้งต้น	<i>Leersia hexandra</i> Sw.	Leersiae Hexandrae Herba	๓ กรัม
๘	ไผ่ป่า	ใบ	<i>Bambusa bambos</i> (L.) Voss	Bambusae Bambotis Folium	๓ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๑๗ กรัม
๙	คูน	เนื้อใน ฝัก	<i>Cassia fistula</i> L.	Cassiae Fistulae Pulpa	๓ กรัม
๑๐	ขี้กาแดง	ราก	<i>Trichosanthes tricuspidata</i> (Lour.)	Trichosanthis Tricuspidatae Radix	๓ กรัม
๑๑	ขี้กาขาว	ราก	<i>Gymnopetalum scabrum</i> (Lour.)	Gymnopetalum Scabri Radix	๓ กรัม
๑๒	ตองแตก	ราก	<i>Baliospermum solanifolium</i> (Burm.) Suresh	Baliospermi Solanifolii Radix	๓ กรัม
๑๓	เถาว์วัลย์เปรียง	เถา	<i>Solori scandens</i> (Roxb.) Sirich. & Adema	Solorii Scandenidis Caulis	๓ กรัม
๑๔	หอม	หัว	<i>Allium ascalonicum</i> L.	Allii Ascalonici Bulbus	๓ กรัม
๑๕	ส้มป่อย	ฝัก	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	Acaciae Concinnae Fructus	๓ กรัม
๑๖	สมอไทย	เนื้อผล	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Pericarpium	๓ กรัม
๑๗	สมอติงู	เนื้อผล	<i>Terminalia citrina</i> (Gaertn.) Roxb. ex Fleming	Terminaliae Citrinae Fructus Pericarpium	๓ กรัม

* น้ำหนักของตัวยาที่ผ่านการเตรียมวัตถุดิบก่อนใช้ปรุงยาตามข้อ ๔ แล้ว

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.

๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้ท้องผูก

๕. ขนาดและวิธีใช้

ครั้งแรก กิน ๒ แคปซูล วันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

ถ้าไม่ถ่าย วันต่อไป กินเพิ่มเป็น ๓ แคปซูล แต่ไม่เกิน ๕ แคปซูล ต่อวัน (ตามกำลังธาตุหนักเบา)

๖. ข้อห้ามใช้

- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และเด็ก
- ห้ามใช้ในภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction/ileus)
- ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะผิดปกติเฉียบพลันที่ทางเดินอาหาร (acute gastro-intestinal conditions)

เช่น คลื่นไส้ อาเจียน

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- เนื่องจากเป็นยาถ่ายอย่างแรง ไม่ควรใช้ยานี้ในผู้ป่วยอ่อนเพลียมากหรือมีภาวะขาดน้ำ
- เมื่อถ่ายแล้วให้เว้นอย่างน้อย ๒ วันแล้วจึงใช้ยานี้อีกครั้ง
- ควรระวังการใช้ยาในผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของไตหรือตับ (renal/hepatic impairment) เนื่องจากยามีส่วนประกอบของแมกนีเซียม

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ปวดเสียดท้อง

๑๐. ขนาดบรรจุ

บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๑. ยาหอมทิฟโอสถ

๑. ชื่อยา ยาหอมทิฟโอสถ ชนิดผง

๒. สูตรตำรับ ยาผง บรรจุผงยาหอมทิฟโอสถ ซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละตินของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๔๒ กรัม
๑	กระจับ	เมล็ด	<i>Trapa natans</i> L.	Trapae Natansis Semen	๔ กรัม
๒	กระชาย	เหง้า	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	Boesenbergiae Rotundae Rhizoma	๔ กรัม
๓	กระดังงา	ดอก	<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook. f. et Thomson	Canangae Odoratae Flos	๔ กรัม
๔	กฤษณา	แก่นที่มีรากลง	<i>Aquilaria crassna</i> Pierre ex Lecomte หรือ <i>Aquilaria malaccensis</i> Lam.	Aquilariae Resinatum Lignum	๔ กรัม
๕	ข่าต้น	แก่น	<i>Cinnamomum illiciooides</i> A. Chev.	Cinnamomi Illiciooidis Lignum	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๔๒ กรัม
๖	คำไทย	ดอก	<i>Bixa orellana</i> L.	Bixae Orellanae Flos	๔ กรัม
๗	จันทน์ขาว	แก่น	<i>Santalum album</i> L. หรือ <i>Diospyros decandra</i> Lour.	Santali Albi Lignum หรือ Diospyrotis decandrae Lignum	๔ กรัม
๘	จันทน์แดง หรือ ลักจั่น	แก่น (จันทน์ แดง) หรือ แก่นที่มี ราลง (ลักจั่น)	<i>Pterocarpus santalinus</i> L. f. หรือ <i>Dracaena cochinchinensis</i> (Lour.) S. C. Chen	Santali Rubri Lignum หรือ Dracaenae Cochinchinensis Lignum	๔ กรัม
๙	จันทน์เทศ	แก่น	<i>Santalum album</i> L.	Santali Albi Lignum	๔ กรัม
๑๐	จำปา	ดอก	<i>Magnolia champaca</i> (L.) Baill. ex Pierre	Magnoliae Champacae Flos	๔ กรัม
๑๑	ชะลูด	เปลือก เถา	<i>Alyxia reinwardtii</i> Blume	Alyxiae Reinwardtii Cortex	๔ กรัม
๑๒	ชะเอมเทศ	รากและ เหง้า	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Glycyrrhizae Grabrae Radix	๔ กรัม
๑๓	ดอกจันทน์	เยื่อหุ้ม เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Majicis	๔ กรัม
๑๔	บัวจงกลนี	ดอก	<i>Nymphaea pubescens</i> Willd.	Chongkonni Flos	๔ กรัม
๑๕	บัวหลวง	เกสรเพศ ผู้	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	Nelumbinis Stamen	๔ กรัม
๑๖	บุนนาค	ดอก	<i>Mesua ferrea</i> L.	Mesuae Ferreae Flos	๔ กรัม
๑๗	เปราะหอม	เหง้า	<i>Kaempferia galanga</i> L.	Kaempferiae Galangae Rhizoma	๔ กรัม
๑๘	ฝาง	แก่น	<i>Caesalpinia sappan</i> L.	Sappan Lignum	๔ กรัม
๑๙	พิกุล	ดอก	<i>Mimusops elengi</i> L.	Mimusops Elengi Flos	๔ กรัม
๒๐	มะลิ	ดอก	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	Jasmini Sambaci Flos	๔ กรัม
๒๑	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๔๒ กรัม
๒๒	ว่านน้ำ	เหง้า	<i>Acorus calamus</i> L.	Acori Calami Rhizoma	๔ กรัม
๒๓	สนเทศ	แก่น	<i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	Platycladi Orientalidis Cortex	๔ กรัม
๒๔	สมุลแว้ง	เปลือก ต้น	<i>Cinnamomum</i> <i>bejolghota</i> (Buch.- Ham.) Sweet	Cinnamomi Bejolghotae Cortex	๔ กรัม
๒๕	สารภี	ดอก	<i>Mammea siamensis</i> T. Anderson	Mammeae Siamensis Flos	๔ กรัม
๒๖	สุรามฤต	เถา	<i>Cocculus laurifolius</i> DC.	Cocculi Laurifoli Caulis	๔ กรัม
๒๗	แห้วไทย	ราก	<i>Cyperus esculentus</i> L.	Cyperi Esculenti Radix	๔ กรัม
๒๘	อบเชย	เปลือก ต้น	<i>Cinnamomum iners</i> Reinw. ex Blume	Cinnamomi Cortex	๔ กรัม
๒๙	โกฐกระดูก	ราก	<i>Aucklandia lappae</i> DC.	Aucklandiae Lappae Radix	๒ กรัม
๓๐	โกฐก้านพร้าว	เหง้า และราก	<i>Neopicrorhiza</i> <i>scrophulariiflora</i> (Pennell) Hong	Neopicrorhizae Scrophulariiflorae Radix et Rhizoma	๒ กรัม
๓๑	โกฐเขมา	เหง้า	<i>Atractylodes lancea</i> (Thunb.) DC.	Atractylodis Lanceae Rhizoma	๒ กรัม
๓๒	โกฐจุฬาลัมพา	ส่วน เหนือดิน	<i>Artemisia annua</i> L.	Artemisiae Annuae Herba	๒ กรัม
๓๓	โกฐภูมามังสี	รากและ เหง้า	<i>Nardostachys</i> <i>jatamansi</i> (D.Don) DC	Nardostachydis Radix et Rhizoma	๒ กรัม
๓๔	โกฐเชียง	ราก แขนง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	Angelicae Sinensis Radix Lateralis	๒ กรัม
๓๕	โกฐพุงปลา	ปุ่มหูด	<i>Terminalia chebula</i> Retz.	Terminaliae Chebulae Galla	๒ กรัม
๓๖	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. dahurica	Angelicae Dahuricae Radix	๒ กรัม
๓๗	โกฐหัวบัว	เหง้า	<i>Ligusticum sinense</i> Oliv. cv. chuanxiong	Chuanxiong Rhizoma	๒ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๑๔๒ กรัม
๓๘	การบูร	-	Camphor	Camphora	๑ กรัม
๓๙	เทียนเกล็ดหอย	เมล็ด	<i>Plantago ovata</i> Forssk.	Plantaginis Ovatae Semen	๑ กรัม
๔๐	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๑ กรัม
๔๑	เทียน ข้าวเปลือก	ผล	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Foeniculi Dulcis Fructus	๑ กรัม
๔๒	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๑ กรัม
๔๓	เทียนแดง	เมล็ด	<i>Lepidium sativum</i> L.	Lepidii Sativi Semen	๑ กรัม
๔๔	เทียนตากบ	ผล	<i>Carum carvi</i> L.	Cari Carvi Fructus	๑ กรัม
๔๕	เทียน ตาตุ๊กแตน	ผล	<i>Anethum graveolens</i> L.	Anethi Graveolens Fructus	๑ กรัม
๔๖	เทียนยาวพาลี	ผล	<i>Trachyspermum ammi</i> (L.) Sprague	Trachyspermi Ammi Fructus	๑ กรัม
๔๗	เทียนสัตตบุษย์	ผล	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Pimpinellae Anisi Fructus	๑ กรัม
๔๘	พิมเสน	-	Borneol	Borneolum	๑ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

แก้ลมวิงเวียน

๕. ขนาดและวิธีใช้

กินครั้งละ ๒-๓ ชอง ละลายน้ำกระสายยา เมื่อมีอาการ ทุก ๓-๔ ชั่วโมง ไม่เกินวันละ ๓ ครั้ง
กระสายยาที่ใช้ น้ำดอกไม้หรือน้ำต้มสุก

๖. ข้อห้ามใช้

ไม่มี

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

- ควรระวังการกินร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelet)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

บรรจุของที่กั้นความชื้น แล้วบรรจุของลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

๑๒. ยาประสะกานพลู

๑. ชื่อยา ยาประสะกานพลู ชนิดผง ชนิดแคปซูล

๒. สูตรตำรับ

ยามผง บรรจุผงยาประสะกานพลู ซองละ ๑ กรัม

ยาแคปซูลชนิดแข็ง บรรจุผงยาประสะกานพลู แคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม

๒.๑ ตัวอย่างสำคัญ

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๔๐ กรัม
๑.	กานพลู	ดอกตูม ก่อน บาน	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & L.M. Perry	Caryophylli Flos	๑๒๕ กรัม
๒.	ชิก	เปลือก ต้น	<i>Albizia lebeck</i> (L.) Roxb.	Albiziae Lebeck Cortex	๑๐ กรัม
๓.	ขมิ้นชัน	เหง้า	<i>Curcuma longa</i> L.	Curcumae Longae Rhizoma	๘ กรัม
๔.	ข้าวสาร	ราก	<i>Raphistemma</i> <i>pulchellum</i> (Roxb.) Wall.	Raphistemma pulchelli Radix	๘ กรัม
๕.	กฤษณา เนื้อไม้	แก่น ที่มีราลง	<i>Aquilaria crassna</i> Pierre ex Lecomte หรือ <i>Aquilaria. malaccensis</i> Lam.	Aquilariae Resinatum Lignum	๘ กรัม
๖.	ลูกจันทน์	เมล็ด	<i>Myristica fragrans</i> Houtt.	Myristicae Semen	๘ กรัม
๗.	กระชาย	เหง้า	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	Boesenbergiae Rotundae Rhizoma	๔ กรัม
๘.	กระวาน	ผล	<i>Wurfbainia vera</i> (Blackw.) Skornick. &	<i>Wurfbainiae verae</i> Fructus	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๔๐ กรัม
			A.D.Poulsen (<i>Amomum krevanh</i> Pierre ex Gagnep)	(Amomi krevanh Fructus)	
๙.	กรุงเขมา	ราก	<i>Cissampelos pareira</i> L. var. <i>hirsuta</i> (Buch. ex DC.) Forman	Cissampelotis Pareirae Radix	๔ กรัม
๑๐.	การบูร	-	Camphor	Camphora	๔ กรัม
๑๑.	กำมะถันเหลือง	-	Sulphur	Sulphuris	๔ กรัม
๑๒.	โกฐกระดูก	ราก	<i>Aucklandia lappa</i> Decne	Aucklandiae Lappae Radix	๔ กรัม
๑๓.	โกฐสอ	ราก	<i>Angelica dahurica</i> (Hoffm.) Benth. & Hook.f. ex Franch. & Sav. var. <i>dahurica</i>	Angelicae Dahuricae Radix	๔ กรัม
๑๔.	ขี้ยาย	เปลือก ต้น	<i>Terminalia nigrovenulosa</i> Pierre	Terminaliae Nigrovenulosae Cortex	๔ กรัม
๑๕.	แจง	ราก	<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	Maeruae Siamensis Radix	๔ กรัม
๑๖.	เทียนขาว	ผล	<i>Cuminum cyminum</i> L.	Cumini Cymini Fructus	๔ กรัม
๑๗.	เทียนดำ	เมล็ด	<i>Nigella sativa</i> L.	Nigellae Sativae Semen	๔ กรัม
๑๘.	ใบกระวาน	ใบ	<i>Laurus nobilis</i> L.	Lauri Nobilidis Folium	๔ กรัม
๑๙.	เปราะหอม	เหง้า	<i>Kaempferia galanga</i> L.	Kaempferiae Galangae Rhizoma	๔ กรัม
๒๐.	แฝกหอม	ราก	<i>Ophiopogon intermedius</i> D.Don	Ophiopogonis intermedis Radix	๔ กรัม
๒๑.	เพกา	เปลือก ต้น	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Benth. ex Kurz	Oroxylti Indici Cortex	๔ กรัม
๒๒.	ลูกผักชีลา	ผล	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Coriandri Sativi Fructus	๔ กรัม
๒๓.	ว่านน้ำ	เหง้า	<i>Acorus calamus</i> L.	Acori Calami Rhizoma	๔ กรัม

ลำดับ	ตัวยา	ส่วนที่ใช้	ชื่อวิทยาศาสตร์ ของพืชที่ให้เครื่องยา	ชื่อละติน ของเครื่องยา	น้ำหนักยา ๒๔๐ กรัม
๒๔.	ขิง	เหง้า	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	Zingiberis Officinalis Rhizoma	๓ กรัม
๒๕.	ตีปल्ली	ข้อผล	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperis Retrofracti Fructus	๓ กรัม
๒๖.	เจตมูลเพลิง แดง	ราก	<i>Plumbago indica</i> L.	Plumbagonis Indicae Radix	๒ กรัม
๒๗.	ข้าพลุ	ราก	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	Piperis Sarmentosi Radix	๒ กรัม
๒๘.	ไพล	เหง้า	<i>Zingiber montanum</i> (J. Koenig) Link ex A Dietr.	Zingiberis Montani Rhizoma	๒ กรัม
๒๙.	สะค้าน	เถา	<i>Piper wallichii</i> (Miq.) Hand.-Mazz.	Piperis Wallichii Caulis	๒ กรัม
๓๐.	พริกไทยล่อน	เมล็ด จากผล สุก	<i>Piper nigrum</i> L.	Piperis Nigri Semen	๑ กรัม

๒.๒ ส่วนประกอบ

ไม่มี

๓. ที่มาของตำรับยา

สูตรตำรับที่ใกล้เคียงตำรับนี้ พบในตำราเวชศึกษา แพทย์ศาสตร์สังเขป เล่ม ๑ พระยาพิศณุประสาทเวช
ร.ศ. ๑๒๗

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.
๒๕๖๒

๔. สรรพคุณ

บรรเทาอาการปวดท้อง จุกเสียด แน่นเฟ้อจากอาหารไม่ย่อย เนื่องจากธาตุไม่ปกติ

๕. ขนาดและวิธีใช้

๕.๑ ชนิดผง กินครั้งละ ๑ ชอง วันละ ๓ ครั้ง หลังอาหาร เมื่อมีอาการ

กระสายยาที่ใช้

- ใช้ไพลเผาไฟให้พอสุก ผนกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสาย
- หากหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำต้มสุกแทน

๕.๒ ชนิดแคปซูล กินครั้งละ ๒ แคปซูล วันละ ๓ ครั้ง หลังอาหาร เมื่อมีอาการ

กระสายยาที่ใช้

- ใช้ไพลเผาไฟให้พอสุก ผนกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสาย
- หากหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำต้มสุกแทน

๖. ข้อห้ามใช้

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้มีไข้

๗. คำเตือน

ไม่มี

๘. ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

๙. อาการไม่พึงประสงค์

ไม่มี

๑๐. ขนาดบรรจุ

๑๐.๑ ชนิดผง บรรจุซองที่กันความชื้น แล้วบรรจุซองลงในกล่อง จำนวนไม่เกิน ๓๐ ซอง (น้ำหนักผงยาซองละ ๑ กรัม)

๑๐.๒ ชนิดแคปซูล บรรจุในขวดพลาสติกหรือขวดแก้ว จำนวนไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล หรือบรรจุแผงบลิสเตอร์ไม่เกินแผงละ ๑๐ แคปซูล (น้ำหนักผงยาแคปซูลละ ๕๐๐ มิลลิกรัม)

ใช้สำหรับบรรเทาความเจ็บปวด